

Punt de Vista

EL PUNT AVUI+

El Punt Avui expressa la seva opinió únicament en els editorials. Els articles firmats exposen les opinions dels seus autors.

CAL NO AMAGAR MÉS EL CAP SOTA L'ALA EN L'AFER DE LES POLÍTIQUES SOCIALS

Guillem López i Casasnovas

Catedràtic d'economia a la Universitat Pompeu Fabra

Benestar realista

La situació de crisi econòmica que patim, força un reajustament del benestar material de tots aquells que hem viscut per sobre de les nostres possibilitats. I en aquesta revaloració d'on som i de cap a on anem, és probable que sorgeixin disjuntives noves que deixin una empremta permanent en el benestar col·lectiu. Costa molt fins al moment despertar d'una realitat que havíem configurat *fofa*, sense múscul, per la inèrcia del temps que fiàvem financària, via un dèficit exterior permanent, els nostres excessos de consum per sobre de les nostres capacitats productives. Però la realitat s'acaba imposant, i més val que ens trobi plorats i amb els deures fets.

Aquest nou món acabarà afectant tots els ordres de la vida. Per la seva major incidència en l'estat de benestar a què començàvem a acostumar-nos voldria comentar aquí dues situacions que ens poden ajudar a la necessària reflexió, per no amagar més el cap sota l'ala a les polítiques socials. Les referencio a Gran Bretanya, si bé podria trobar situacions menys vistoses però més properes a la realitat també de casa nostra.

EL PRIMER TÉ A VEURE amb les universitats. A Gran Bretanya, aquestes com ens autònoms que son, poden des de fa uns anys fixar taxes universitàries lliurement. Entre uns mínims i uns màxims, moltes, les millors, s'han situat a la banda alta. Allà, els alumnes bons, amb millors notes, elegeixen universitat becats per l'Estat, de manera que el diner segueix l'elecció del bon alumne (i no a l'inrevés). Amb el reconeixement de taxes més elevades, donats els alumnes *becables*, l'Estat veu com s'esgota però, amb menys candidats, el finançament disponible. A la vegada, les universitats mantenen més capacitat d'oferta que mai per al mercat lliure, i així sufragar els seus plans de despesa. La universitat és elitista, ja és sabut, si bé aquest elitisme s'accepta s'ha de basar en el mèrit (les notes prèvies) i no en un universalisme no discriminant, en el finançament social almenys. Però la universitat que cobreix amb diner públic bona part però no tot el que és la seva despesa, es pregunta si la resta de capacitat potencial no tindria sentit poder-la oferir, a preu més elevat, a la resta de demandants locals, amb diferents condicionants d'exigència acadèmica. De fet, els nens no llestos dels pares rics avui ja paguen quantitats més elevades que els preus lliures britànics, enviant els seus fills a alguns *colleges* i fins i tot a alguna universitat de fora del país, ja que no poden accedir sense els requeriments acadè-

XAVIER RAMIRO

mics, ni pagant, a les seves pròpies. D'aquí que hom es pugui començar a plantejar si no amaguem l'ou quan admetem ciutadans d'altres països sense idèntics condicionants, molts d'ells fills menys capaços de pares rics d'aquells altres països, elits

En defensa de l'estat de benestar, cal ara lluitar contra els seus entusiastes, per veure si podem evitar que ens acabin portant a la seva fallida

del tercer món inclosos. Ens pregunten si no millorariem tots si acabéssim la comèdia de pretendre l'excel·lència d'allò de fora, que resulta administrativament inassolible a dins. Te lògica oferir als nens *ton-tos* de pares rics d'altres països el que neguem als d'aquí? Ja no diguem si a més en aquests països receptors d'estudiants les taxes es situen molt per sota del cost de formació de l'alumne. Com a resultat, per un fals concepte d'equitat universalista, el país receptor, via finançament pressupostari, estaria formant elits d'altres països de major renda, de pares de nens més o menys llestos que veurien així reduïda l'aportació privada que els correspondria fer en els seus mateixos països d'origen.

UN ALTRE EXEMPLE ENS EL DÓNÀ la sanitat. Aquesta situació nova es deu a la contro-

versia que suposa a Anglaterra que a un pacient ingressat en el sistema públic se li pugui subministrar, amb càrrec al mateix pacient, un medicament finançat privadament. Tractament que és efectiu, però que té un cost inassolible públicament, tal com reconeix l'agència pública NICE (National Institute for Clinical Excellence). És a dir, posem per cas, un medicament per al tractament d'un càncer, que alleugereix per exemple part de la picor que genera sobre la pell però que allarga mínimament la vida del malalt o que no l'allarga gens. Està clar que per cost-efectivitat, legítimament el finançador públic pot no prioritzar-lo, la qual cosa vol dir ignorar-lo, no subministrant-lo; però ¿pot també negar aquest tractament un Servei Nacional de la Salut si va a càrrec del mateix malalt o dels seus familiars i sempre que no perjudiqui (*primum, non nocere*)? Un tractament efectiu però de cost massa elevat, cal interrogar-se si no és millor coadjuvar-lo amb un copagament (tu hi poses x, jo hi poso y) o no deixar-lo *al paire*, la qual cosa equival a un copagament efectiu del cent per cent. Allò que el sector públic no dóna, no resta prohibit. Simplement queda fora de control social, cap sota l'ala, ulls que no veuen cor que no sent. La lliure disposició a pagar fa emergir sense cap control la manca d'equitat d'accés. No seria millor tutelar aquests processos, per neutralitzar la no equitat?

LA DEMAGÒGIA QUE ES POT FER amb les noves situacions, portades al límit de la casuística i fora de control públic, és enorme. Les desviacions ètiques, també. Però tot sembla indicar que o la despesa social s'orienta, es prioritza, i es tutela la part no selectiva, o continuar ignorant la realitat que no hi ha diners *per a tot, per a tots i de la millor qualitat* ens portarà al més gran dels desoris. Dependrà aquest finalment d'una conjuntura financera, de com ens vegin els mercats i de qui sigui qui ens intervingui de fora per redreçar els nostres comptes, o del radicalisme polític d'un *tea party* local, que la voladura del nostre incipient estat de benestar sigui més o menys controlada. Però fer cas als defensors del fortí, de l'*statu quo*, que preserven inèrcies que la mateixa ciutadania no entén, tancant-se amb les grans banderes de l'ètica i l'equitat, jugant amb foc d'un corporativisme que ho impregna tot, tampoc no sembla la millor solució. En defensa de l'estat de benestar, cal ara lluitar contra els seus entusiastes, per veure si a través de la raó i el realisme, podem evitar que ens acabin portant, de manera insensata, a la seva fallida.